

Sygn. akt I C 1907/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 października 2016 roku

Sąd Rejonowy w Zgierzu, I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia SR Ewelina Iwanowicz

Protokolant: inspektor E. D. (1)

po rozpoznaniu w dniu 23 września 2016 roku w Zgierzu na rozprawie

sprawy z powództwa E. D. (2)

przeciwko Towarzystwu (...) z siedzibą w W.

o zapłatę

1. zasądza od Towarzystwa (...) z siedzibą w W. na rzecz E. D. (2) kwotę 7.000,00 (siedem tysięcy) złotych z odsetkami ustawowymi od dnia 14 lipca 2015 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty;
2. oddala powództwo w pozostałym zakresie;
3. zasądza od Towarzystwa (...) z siedzibą w W. na rzecz E. D. (2) kwotę 836,80 (osiemset trzydzieści sześć 80/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 1907/15

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 8 września 2015 r. E. D. (2) wystąpiła o zasądzenie od Towarzystwa (...) z siedzibą w W. kwoty 10.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 14 lipca 2015 r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia w związku ze śmiercią dziadka powódki L. W. stosownie do przepisu art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 2 k.c. oraz kosztów procesu.

[pozew – k. 3-5]

W odpowiedzi na pozew Towarzystwo (...) z siedzibą w W. wniosło o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powódki kosztów procesu. Pozwany wskazał, że roszczenie powódki jest wygórowane. Podniósł, że stan zdrowia L. W. był zły przez wypadek, zaś powódka może liczyć na wsparcie pozostałych członków rodziny. Pozwany powołał orzeczenia sądów powszechnych, w których tytułem zadośćuczynienia za śmierć dziadka zasądzano kwoty od 2.000 (dla wnuka w wieku 1 roku) do 7.000 zł (dla wnuczki w wieku 17 lat).

[odpowiedź na pozew – k. 11-14]

Na ostatnim terminie rozprawy w dniu 23 września 2016 r. pełnomocnik powódki poparł powództwo, a pełnomocnik pozwanego wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu.

[protokół rozprawy – k. 41]

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 11 września 2007 r. w Z., kierujący samochodem marki O. (...) nr rej. (...) R. P. nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, że nie zachował należytej ostrożności podczas manewru cofania i w efekcie, tyłem pojazdu potrącił pieszego L. W., który doznał obrażeń ciała skutkujących niewydolnością wielonarządową będącą powikłaniem stanu po urazie złamania szyjki kości udowej prawej, w konsekwencji których zmarł po dwutygodniowym pobycie w szpitalu. Wyrokiem z dnia 7 marca 2008 r. wydanym w sprawie o sygn. akt II K 8/08 Sąd Rejonowy w Zgierzu uznał R. P. winnym popełnienia przestępstwa z art. 177 § 2 k.c. i wymierzył mu karę.

[bezsporne, nadto wyrok – k. 103 załączonych akt II K 8/08]

L. W. był dziadkiem E. D. (2) ze strony matki. W dacie jego śmierci powódka miała 12 lat. Mieszkali w jednym domu – powódka z rodzicami i bratem na parterze, zaś dziadkowie na piętrze.

[przesłuchanie powódki – k. 41 w zw. z k. 33 wyjaśnień informacyjnych, zeznania świadka A. D. – k. 35, zeznania świadka D. D. – k. 41]

L. W. angażował się w opiekę nad wnukami. Spędzali razem dużo czasu, wspólnie się bawili, przebywali na podwórku, oglądali telewizję, przygotowywali posiłki. L. W. opowiadał wnukom różne historie. Odwoził dzieci do przedszkola i szkoły.

[przesłuchanie powódki – k. 41 w zw. z k. 34 wyjaśnień informacyjnych, zeznania świadka A. W. – k. 35, zeznania świadka A. D. – k. 35, zeznania świadka D. D. – k. 41]

Wszystkie święta i rodzinne uroczystości spędzali wspólnie.

[przesłuchanie powódki – k. 41 w zw. z k. 34 wyjaśnień informacyjnych, zeznania świadka A. D. – k. 35, zeznania świadka D. D. – k. 41]

Informacja o śmierci dziadka była dla E. D. (2) szokiem. Po raz pierwszy w życiu zmarł tak bliski krewny powódki. Powódka silnie odczuwała stratę dziadka. Płakała po jego śmierci.

[przesłuchanie powódki – k. 41 w zw. z k. 34 wyjaśnień informacyjnych, zeznania świadka A. D. – k. 35]

Śmierć L. W. zbiegła się w czasie z egzaminami końcowymi w szkole podstawowej powódki. Po śmierci dziadka powódka miała problemy z koncentracją.

[przesłuchanie powódki – k. 41 w zw. z k. 34 wyjaśnień informacyjnych]

E. D. (2) nie korzystała z pomocy psychiatrycznej lub psychologicznej.

[przesłuchanie powódki – k. 41 w zw. z k. 34 wyjaśnień informacyjnych, zeznania świadka A. D. – k. 35-36]

Po śmierci L. W. babcia powódki była w depresji, jej matka często płakała. Powódka odczuwała ciężką atmosferę panującą w domu. Utrudniało to jej relacje z rodzicami, którzy sami przeżywali śmierć L. W..

[przesłuchanie powódki – k. 41 w zw. z k. 33-34 wyjaśnień informacyjnych]

W dacie śmierci L. W. dziadkowie powódki ze strony ojca mieszkali na stałe w USA. Powódka miała z nimi kontakt telefoniczny, czasami przyjeżdżali do Polski.

[przesłuchanie powódki – k. 41 w zw. z k. 34 wyjaśnień informacyjnych, zeznania świadka A. D. – k. 35, zeznania świadka D. D. – k. 41]

W 2008 r. dziadkowie powódki ze strony ojca wrócili na stałe do Polski.

[zeznania świadka D. D. – k. 41]

Co najmniej raz w miesiącu powódka odwiedza grób dziadka i uczestniczy w mszach świętych odprawianych w jego intencji.

[przesłuchanie powódki – k. 41 w zw. z k. 34 wyjaśnień informacyjnych, zeznania świadka A. D. – k. 35, zeznania świadka D. D. – k. 41]

Powódce nadal jest przykro na wspomnienie dziadka, nadal odczuwa jego brak, często go wspomina, przechowuje jego zdjęcia.

[przesłuchanie powódki – k. 41 w zw. z k. 34 wyjaśnień informacyjnych, zeznania świadka A. D. – k. 35, zeznania świadka D. D. – k. 41]

W dacie śmierci L. W. miał 76 lat. Kilka lat przed śmiercią przeszedł zawał. Pozostawał pod kontrolą kardiologa. Nie był poważnie chory. Nie miał problemów z poruszaniem się.

[przesłuchanie powódki – k. 41 w zw. z k. 34 wyjaśnień informacyjnych, zeznania świadka A. D. – k. 35]

W dacie zdarzenia pojazd sprawcy wypadku ubezpieczony był w zakresie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych w Towarzystwie (...) z siedzibą w W..

[bezsporne]

Pozwany decyzją z dnia 13 lipca 2015 r. uznał roszczenie powódki do kwoty 3.000 zł.

[okoliczność przyznana]

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów, które uznał za wiarygodne. Zeznania świadków i powódki były spójne, logiczne, zgodne z zasadami doświadczenia życiowego. Na terminie rozprawy w dniu 27 kwietnia 2016 r. Sąd oddalił wniosek dowodowy strony pozwanej o zwrócenie się do Ministra Zdrowia i placówek medycznych, z których korzystał poszkodowany, o udzielenie informacji, z jakich świadczeń zdrowotnych korzystał L. W. przed śmiercią oraz opinii biegłego geriatry celem ustalenia hipotetycznej długości życia poszkodowanego, na co pozwany zgłosił zastrzeżenie w trybie art. 162 k.p.c. Nawet gdyby dało się ustalić hipotetyczną długość życia L. W., okoliczność ta nie miałaby wpływu na rozstrzygnięcie. Po pierwsze dlatego, że hipotetyczna okoliczność pozostaje nadal jedynie hipotezą, a zatem przypuszczeniem, które wcale nie musi odpowiadać rzeczywistości. Po drugie, stan zdrowia zmarłego nie pozostawał w związku z jego śmiercią będącą skutkiem wypadku komunikacyjnego.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powództwo podlegało uwzględnieniu w przeważającej części.

W niniejszej sprawie podstawę żądania powodów stanowi przepis art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. Śmierć L. W. miała bowiem miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r., to jest przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks Cywilny i niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2008 r., nr 116,

poz. 731), na mocy której został wprowadzony do art. 446 § 4 k.c.

Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 22 października 2010 r. w sprawie III CZP 76/10 (OSP 2011/9/96, LEX nr 604152) uznał, że najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie

za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 roku. Stanowisko to jest utrwalone w orzecznictwie (zob. także uchwała SN

z dnia 13 lipca 2011 roku, III CZP 32/11, OSP 2012/3/32, LEX nr 852341; uchwała SN z dnia 12 grudnia 2013 roku, III CZP 74/13, OSP 2015/2/15, LEX nr 1405242).

Przy ocenie jaka suma jest, w rozumieniu art. 448 k.c., odpowiednia tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę spowodowaną naruszeniem dóbr osobistych, należy mieć na uwadze rodzaj dobra, które zostało naruszone oraz charakter, stopień nasilenia i czas trwania doznawania przez osobę, której dobro zostało naruszone, ujemnych przeżyć psychicznych spowodowanych naruszeniem. Uszczegóławiając te kryteria na potrzeby sprawy, w której zdarzeniem wywołującym krzywdę jest śmierć osoby najbliższej wskazać należy, że okoliczności wpływające na wysokość świadczenia z art. 448 k.c. to m.in.: dramatyzm doznań osób bliskich zmarłego, poczucie osamotnienia, cierpienia moralne

i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, rola jaką w rodzinie pełniła osoba zmarłego, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem odejścia (np. nerwicy, depresji), roli pełnionej w rodzinie przez osobę zmarłą, stopień, w jakim pokrzywdzony będzie umiał się znaleźć w nowej rzeczywistości i zdolności jej zaakceptowania, leczenie doznanej traumy, wiek pokrzywdzonego (wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 24 sierpnia 2012 r., V ACa 646/12, LEX nr 1220462, zob. też wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia

16 października 2012 r., I ACa 435/12, LEX nr 1237230). Przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia należy zatem wziąć pod uwagę szereg czynników, takich jak: rodzaj naruszonego dobra osobistego, formę naruszenia, intensywność negatywnych przeżyć psychicznych pokrzywdzonego, wpływu naruszenia na społeczną pozycję pokrzywdzonego, potrzebę udzielenia satysfakcji adekwatnej do jego statusu majątkowego i możliwości finansowych sprawcy naruszenia. Wysokość zadośćuczynienia odpowiadająca doznanej krzywdzie powinna być odczuwalna dla poszkodowanego i przynosić mu równowagę emocjonalną, naruszoną przez doznane cierpienia psychiczne. Samo zaś zadośćuczynienie

nie jest automatyczną konsekwencją wyrządzenia szkody, w kompetencji sądu pozostaje

zaś uznanie czy osobie, której szkoda została wyrządzona, w kontekście całokształtu okoliczności faktycznych danego przypadku należy się zadośćuczynienie i w jakiej wysokości (wyrok SN z dnia 18 lutego 2010 r., II CSK 434/09, LEX nr 602683, wyrok SN z dnia

14 lutego 2008 r., II CSK 536/07, LEX nr 461725, wyrok SN z dnia 9 listopada 2007 r.,

V CSK 245/07, LEX nr 369691).

Ustalając wysokość należnego zadośćuczynienia, Sąd wziął także pod uwagę,

iż zadośćuczynienie ma przede wszystkim charakter kompensacyjny i tym samym jego wysokość musi przedstawiać pewną ekonomicznie odczuwalną wartość (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 21 listopada 2007 r., I ACa 617/07, LEX nr 795203, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 7 września 2012 r., I ACa 640/12, LEX nr 1220559).

Dla każdego człowieka śmierć osoby najbliższej jest jednym z najbardziej traumatycznych doświadczeń. Udziałem powódki stały się cierpienia psychiczne będące wynikiem zerwania więzi emocjonalnej łączącej ją z dziadkiem. L. W. mieszkał w tym samym domu co powódka, opiekował się nią i jej bratem na co dzień, zawoził dzieci do przedszkola, szkoły, razem się bawili i przygotowywali posiłki, wspólnie spędzali święta

i rodzinne uroczystości. Wszystko to sprawiało, że powódka była mocno związana

z dziadkiem i boleśnie odczuła jego stratę. Powódka musiała sobie również radzić z tym, iż jej babcia i rodzice również silnie przeżywali śmierć L. W., co sprawiało, że atmosfera w domu była bardzo przygnębiająca, zaś jej relacje z rodzicami zaburzone. Powódka musiała sobie również radzić ze stresem w szkole, gdyż śmierć L. W. zbiegła się w

czasie z egzaminami końcowymi powódki w szkole podstawowej. Powódka do dnia dzisiejszego odczuwa żal po stracie dziadka. W dacie śmierci L. W. dziadkowie powódki ze strony ojca mieszkali za granicą wobec czego, nie mogli pomóc powódce w okresie żałoby. Z drugiej jednak strony rodzice ojca od 2008 r. zamieszkali na stałe w Polsce. Powódka nie została sama po śmierci dziadka. Miała rodziców i brata. Nie wymagała również pomocy psychiatrycznej ani psychologicznej. Ponadto od śmierci L. W. upłynęło już 9 lat.

W tym stanie faktycznym Sąd doszedł do przekonania, że kwota 10.000 zł stanowi wymierną rekompensatę krzywdy powódki, nie będąc przy tym kwotą wygórowaną. Na rzecz powódki należało zatem zasądzić 7.000 zł, wobec dobrowolnej wypłaty przez ubezpieczyciela 3.000 zł. W pozostałym zakresie powództwo należało zatem oddalić.

Pozwany powołał przykładowe wyroki sądów powszechnych zasądzające zadośćuczynienie po śmierci dziadka. Należy jednakże mieć na uwadze, iż sąd, ustalając wysokość należnego zadośćuczynienia, bierze pod uwagę całokształt okoliczności konkretnej sprawy. Nie wiadomo natomiast, jak przedstawiał się stan faktyczny spraw powołanych przez pozwanego. Niezależnie od tego, wyrok w niniejszej sprawie nie odbiegał w rażącym stopniu od zadośćuczynień zasądzanych w powołanych wyrokach, biorąc pod uwagę, że w dacie śmierci dziadka powódka miała 12 lat i w pełni zdawała sobie sprawę z faktu straty bliskiej jej osoby. Podnoszony przez powoda fakt hipotetycznej długości życia poszkodowanego nie mógł natomiast stanowić podstawy do obniżenia zadośćuczynienia w niniejszej sprawie. L. W. nie był obłożnie chory. Kilka lat przed śmiercią przeszedł zawał, pozostawał pod opieką kardiologa, jednakże był w pełni sprawny, nie miał problemów z poruszaniem się. Należy przy tym wskazać, iż nagła śmierć bliskiego członka rodziny jest zawsze bolesna niezależnie od tego, ile jeszcze pozostało mu lat życia.

O obowiązku zapłaty odsetek Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 i § 2 k.c. Decyzją z dnia 13 lipca 2015 r. pozwany odmówił wypłaty dalszego zadośćuczynienia, wobec czego od następnego dnia opóźniał się ze spełnieniem świadczenia. Mając jednakże na uwadze, iż wyrok w niniejszej sprawie został wydany w dacie obowiązywania znowelizowanych przepisów w zakresie odsetek określonych w Kodeksie Cywilnym, niezbędnym było uwzględnienie przedmiotowych zmian w treści wyroku. Zgodnie z art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 9 października 2015 roku o zmianie ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 1830) art. 481 k.c. otrzymał, począwszy od jego § 2, następujące brzmienie: Jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona, należą się odsetki ustawowe za opóźnienie w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych. Jednakże gdy wierzytelność jest oprocentowana według stopy wyższej, wierzyciel może żądać odsetek za opóźnienie według tej wyższej stopy. Nadto, w dodanych § 2¹-2⁴ powołanego przepisu, wskazano, iż: maksymalna wysokość odsetek za opóźnienie nie może w stosunku rocznym przekraczać dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie (odsetki maksymalne za opóźnienie) (§ 2¹); jeżeli wysokość odsetek za opóźnienie przekracza wysokość odsetek maksymalnych za opóźnienie, należą się odsetki maksymalne za opóźnienie (§ 2²); postanowienia umowne nie mogą wyłączać ani ograniczać przepisów o odsetkach maksymalnych za opóźnienie, także w przypadku dokonania wyboru prawa obcego. W takim przypadku stosuje się przepisy ustawy (§ 2³); Minister Sprawiedliwości ogłasza, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, wysokość odsetek ustawowych za opóźnienie (§ 2⁴).

W dotychczasowym brzmieniu powołanego art. 481 k.c., wskazywano jedynie, iż odsetki za opóźnienie, w przypadku, gdy ich wysokość nie była z góry oznaczona, równe są wysokości odsetek ustawowych. W przypadku natomiast, gdy wierzytelność była oprocentowana według stopy wyższej niż stopa ustawowa, wierzyciel mógł żądać odsetek za opóźnienie według tej wyższej stopy.

W myśl art. 56 powołanej ustawy nowelizującej do odsetek należnych za okres kończący się przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe. Zgodnie natomiast z art. 57 te same ustawy, z wyjątkiem art. 50, art. 51 i art. 54, wchodzi ona w życie z dniem 1 stycznia 2016 r.

Powyższe rozróżnienie odsetek zasądzonych w wyroku jest tym bardziej uzasadnione, iż do 31 grudnia 2015 r. Kodeks cywilny posługiwał się jednakowym pojęciem odsetek ustawowych na oznaczenie odsetek kapitałowych (art. 359 § 2 k.c.) i odsetek za opóźnienie (art. 481 § 1 i § 2 k.c.) oraz miały one jednakową wysokość, podczas gdy od 1 stycznia 2016 r. funkcjonują w tej ustawie dwa pojęcia, a mianowicie odsetek ustawowych i odsetek ustawowych za opóźnienie, a nadto drugie z nich są wyższe od pierwszych.

Mając na uwadze powyższe, koniecznym było zasądzenie odsetek poczynszu od wskazanej powyżej daty do dnia 31 grudnia 2015 r. (tj. dnia poprzedzającego wejście w życie przedmiotowej ustawy nowelizującej, w zakresie przepisów dotyczących odsetek określonych w kodeksie cywilnym) w wysokości odsetek ustawowych, określonych w art. 481 k.c. w brzmieniu sprzed 1 stycznia 2016 r., które wynosiły 8 % rocznie, a od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty, odsetek ustawowych za opóźnienie, o których mowa w art. 481 k.c. w aktualnym brzmieniu, które wynoszą obecnie 7 % w skali roku.

Sąd stoi przy tym na stanowisku, że zadośćuczynienie za krzywdę zobowiązany ma zapłacić, z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w przepisie art. 817 § 2 k.c. oraz art. 14 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 392 z zm.), niezwłocznie po wezwaniu przez uprawnionego (art. 455 in fine k.c.), nie zaś od dnia wyrokowania. Odsetki należą się, zgodnie z art. 481 k.c., za samo opóźnienie w spełnieniu świadczenia, choćby więc wierzyciel nie poniósł żadnej szkody i choćby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności. Jeżeli zobowiązany nie płaci zadośćuczynienia w terminie wynikającym z przepisu szczególnego lub w terminie ustalonym zgodnie z art. 455 in fine k.c., uprawniony nie ma niewątpliwie możliwości czerpania korzyści z zadośćuczynienia, jakie mu się należy już w tym terminie. W konsekwencji odsetki za opóźnienie w zapłacie zadośćuczynienia należnego uprawnionemu już w tym terminie powinny się należeć od tego właśnie terminu. Należy przy tym wskazać, iż możliwość przyznania przez Sąd zadośćuczynienia nie zakłada dowolności ocen sądu, a jest jedynie konsekwencją niewymiernego w pełni charakteru okoliczności decydujących o doznaniu krzywdy i jej rozmiarze. Pomimo pewnej swobody ocen sądu przy orzekaniu o zadośćuczynieniu, wyrok zasądzający zadośćuczynienie nie ma charakteru konstytutywnego, lecz deklaratorywny. (zob. wyroki SN: z dnia 17 listopada 2006 r., V CSK 266/06, LEX nr 276339, z dnia 18 lutego 2010 r., II CSK 434/09, LEX nr 602683, z dnia 16 grudnia 2011 r., V CSK 38/11, LEX nr 1129170).

Sąd orzekł o kosztach procesu na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c. Powódka wygrała proces w 70 %. Poniosła koszty procesu w wysokości 1.200 zł wynagrodzenia pełnomocnika (§ 6 pkt. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, t.j. Dz. U. 2013 r., poz. 490), 17 zł opłaty skarbowej od pełnomocnictwa i 500 zł opłaty sądowej, tj. łącznie 1.717 zł. Z tego 70 % stanowi 1.201,90 zł. Pozwany poniósł 1.200 zł wynagrodzenia pełnomocnika i 17 zł opłaty skarbowej od pełnomocnictwa. 30 % z 1.271 zł wynosi 381,30 zł. Na rzecz powódki należało zatem zasądzić różnicę powyższych kwot, tj. 820,60 zł.